

מסכת תענית דף ו.

ת"ר (ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש", **יורה היינו** רביעה ראשונה היורדת במרחשון).

- **יורה**, שמורה את הבריות להטיח גגותיהם, ולהכניס את פירותיהן, ולעשות כל צרכיהן.
- **דבר אחר**, שמורה את הארץ ומשקה עד תהום.
- **דבר אחר**, **יורה**, שיורד בנחת ואינו יורד בזעף.

כאדם שמורה לתלמידיו בנחת, **אי נמי**, לשון חץ יורה ההולך ביושר ואינו נוטה לכאן ולכאן,

לשון אחר, שמתכון לארץ ואינו יורד בזעף.

- **ואין לומר יורה לקללה**, שמשיר את הפירות (שעודן באילן כגון אתרוגים או רמונים או סופי תאנים) ומשטיף את הזרעים ואת האילנות, **שהוקש למלקוש לברכה**.
- **ואין לומר שמלקוש לקללה**, (שמל וקשה) שמפיל את הבתים ומשבר את האילנות ומעלה את הסקאין (ארבה), **שהוקש ליורה לברכה**.
- **ואנן ידעינן שיורה לברכה** דכתיב "ובני ציון גילו ושמחו בה' אלקיכם כי נתן לכם את המורה לצדקה ויורד לכם גשם מורה ומלקוש בראשון".

ת"ר

- **יורה במרחשון ומלקוש בניסן**.
- **ואין לומר יורה בתשרי ומלקוש באייר**, דכתיב "בעתו", שיורה במרחשון ומלקוש בניסן העת והזמן ויפה הוא.

מלקוש

- **רב נהילאי בר אידי אמר שמואל** - דבר שמל קשיותיהן של ישראל, שכשאינו יורד, חוזרין ישראל בתשובה.
- **דבי ר' ישמעאל תנא** - דבר שממלא תבואה בקשיה.
- **במתניתא תנא** - דבר שיורד על המלילות ועל הקשין.

ת"ר

- **יורה במרחשון ומלקוש בניסן**.
- **ואין לומר יורה בכסלו**, דכתיב "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש", מה מלקוש בעתו, אף יורה בעתו.

מסכת תענית דף נ.-ו:

תניא אידך

יורה במרחשון ומלקוש בניסן, דברי ר"מ

וחכמים אומרים, יורה בכסלו,

וחכמים היינו ר' יוסי.... דתניא

רביעה ראשונה, דהיינו יורה	הבכירה	בינינית	אפילה
ר"מ	ג' מרחשון	ז' מרחשון	י"ז מרחשון
ר' יהודה	ז' מרחשון	י"ז מרחשון	כ"ג מרחשון
ר' יוסי	י"ז מרחשון	כ"ג מרחשון	א' כסלו

וכן היה ר' יוסי אומר אין היחידין מתענין עד שיגיע ראש חדש כסלו (הזמן השלישית לר' יוסי).

אמר רב חסדא, הלכה כר' יוסי.

אמימר מתני להא דרב חסדא בהא לישנא, ת"ק - שואלין את הגשמים בג' מרחשון

רבן גמליאל - בז' מרחשון

אמר רב חסדא, הלכה כרבן גמליאל.

כמאן אזלא הא דתניא, רשב"ג אומר גשמים שירדו שבעה ימים זה אחר זה, מונה בהן רביעה ראשונה ושניה, (או

שניה) ושלישית. כר' יוסי, דיש ז' ימים בין י"ז לכ"ג, ועוד יש ז' ימים בין כ"ג לא' כסלו.

קושית הגמ' - בשלמא צריך לידע רביעה ראשונה כדי לידע מתי להתחיל לשאול ותן טל ומטר,

ועוד צריך לידע רביעה שלישית, שבו מתחילין היחידין להתענות אם לא ירדו גשמים,

אלא רביעה שניה, למאי צריך לידע זמן רביעה שניה?

תירוץ - רב זירא - לנדרים, שאם נדר לאסור דבר על עצמו עד הגשמים, כוונתו עד שתד רביעה שניה. *

רב זביד - לזיתים שכל אדם מותרין בזיתים, משתדד רביעה שניה. ***

רב פפא - כדי להלך בשבילי רשות, שמהלכין בשבילי רשות עד שתדד רביעה שניה.

רב נחמן בר יצחק - לבער פירות שביעית, שנהנין ושורפין בתבן ובקש של שביעית עד שתדד רביעה שניה.

~~~~~
*משום שאין בני אדם קורין "גשמים" עד שתדד שניה, שדעתם על הגשמים המקלקלין את הדרכים,

וזה ברביעה שניה, לישנא אחרינא, עד הגשמים, משמע תרי דהיינו רביעה שניה (רש"י).

*** מאימתי כל אדם מותרין בלקט בשכחה ובפאה - משילכו הנמושות (ר' יוחנן - סבי דאזלי אתיגרא, ר"ל - ליקוטי בתר ליקוטי).

בפרט ובעוללות - משילכו עניים בכרם וחזרו ובאו פעם שניה.

בזיתים - משתדד רביעה שניה [שבכל הזמנים האלו, נתיאשו שאר העניים].

מסכת תענית דף ו:

אמר רבי אבהו - מאי לשון רביעה - דבר שרובע (בועל) את הקרקע, כזכר הרובע את הנקבה ומפרה אותה, כך המטר גורם לשדה להצמיח.

ואמר רבי אבהו - רביעה ראשונה אם ירדו כדי שירד בקרקע טפה, מספיק (ואין היחידין מתעניין).

רביעה שניה, אם ירדו כל כך שיכול לעשות מגופת חבית בלא תוספת מים.

וכן אמר רב חסדא - ברביעה שניה, אם ירדו כל כך שיכול לעשות....., אין זו קללה של "ועצר את הגשמים".

ואמר רב חסדא - גשמים שירדו קודם "ועצר" (ופירש אביי) דהיינו קודם "ועצר" של ק"ש של ערבית, דהיינו **ביום**, אז הוי ברכה ואין בהם משום "ועצר", אבל אם ירדו קודם "ועצר" של ק"ש של שחרית, דהיינו **בלילה**, יש בהם משום "ועצר", **וה"מ שאינם עניים עבים**, אבל אם היו **עניים עבים**, אפילו אם ירדו גשמים בלילה, אין בהם משום "ועצר".

אמר רב יהודה - אם חדש טבת הוי "אמרלתא", דהיינו "אלמנה", שלא ירדו בו גשמים, זה שנה טובה, **איכא דאמרי משום שהתלמידים יכולים לילך להבית מדרש שהדרכים אינם מקולקלים, ואיכא דאמרי משום דאין השדפון אוחז את התבואה. והיינו כשכבר ירדו גשמים בזמן במרחשון, אבל אם לא ירדו מעיקרא, אמר רב חסדא שטוב לשנה שיהא הרבה גשמים בטבת.**

ואמר רב חסדא גשמים שירדו על מקצת מדינה ועל מקצת מדינה לא ירדו, אין בהם משום "ועצר". והיינו כשירדו כדמבעי ליה, שיכולין למכור להעיר שאין להם גשמים, אבל אם ירדו הרבה יותר מדאי, אמר רב יהודה אמר רב דהוי קללה לשתי העיירות, כיון שרוב הגשמים קלקלו את תבואתם. (ואמר רב אשי דיקא נמי, דכתיב "תמטר", תהא מקום מטר).

אמר רבי אבהו מאימתי מברכין על הגשמים? משיצא חתן לקראת כלה, דהיינו שירדו כל כך שכשהטפה נופלת, יוצאה אחרת ובולטת כנגדה, ל"א שהשווקין מקלחין מים, שוק מקלח וזה מקלח כנגדו.

מאי מברך? רב יהודה אמר רב - מודים אנחנו לך ה' אלקינו על כל טפה וטפה שהורדת לנו

ר' יוחנן מסיים - אילו פיננו מלא שירה כים ולשונונו רנה כהמון גליו וכו'

עד .... ברוך **רוב** ההודאות.

קושית הגמ' - רוב ההודאות ולא כל ההודאות?

רבא - אימא קל ההודאות.

רב פפא - אימא קל ההודאות ורוב ההודאות, וא"כ רוב אינו רובו ולא כולו, אלא

לשון ריבוי, מה' שהוא בעל של כל ההודאות כולן.